

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Jona's vlucht

(Jona I)

En het woord des HEREN geschiedde tot Jona, de zoon van Amittai: zeggende: „Maak U op, ga naar de grote stad Nineve, en predik tegen haar; want hunlieder boosheid is opgeklimmen voor Mijn aangezicht”.

Jona is de profeet geweest, die voorspeld heeft, dat Israël nog eenmaal verrijzen zou uit zijn vernedering (2 Kon. 14). Jona heeft voorspeld, dat nog eenmaal Israël heersen zou van zee tot zee.

Maar dat kon alleen, dat weer opbloeien van het leven, als Assyrië, als Ninevé de grote vijand aan de rivieren, aan banden gelegd werd.

Want als Assyrië losbrak, wee de volkeren! En daarom is nu het woord des HEREN tot Jona: „Ga heen en predik tegen Ninevé”. Roep daar het woord des HEREN uit en bind daar de leeuwen in hun hollen.

Van Ninevé zegt de profeet Nahum (2 : 12) „Hij is de leeuw, die roofde voor zijn jongen, en worgde voor zijn leeuwen, die zijn hollen vulde met buit, zijn krochten met prooi”.

Nu, zegt God tegen Jona, ga dat leeuwenhol in, en bind de leeuwen door mijn getuigenis. Stop de muil der leeuwen toe. Grijp de geweldigen in hun consciënties. Opdat mijn volk nog een stil en gerust leven hebbe.

Maar Jona maakte zich op, om te vluchten voor het aangezicht des HEREN. In het vierde hoofdstuk verklaart hijzelf zijn gedrag, als hij zegt: „Ach, HERE, was dit mijn woord niet, als ik nog in mijn land was? Ik wist immers wel, dat Gij een genadig God zijt, barmhartig, lankmoedig en rijk aan ontferming; en dat Gij dus wel berouw zoudt kringen over het onheil”.

Ninevé mocht zich eens bekeren! Gods toorn mócht nog eens worden afgewend.

Zo was de overlegging van Jona. Hij had zo zijn eigen gedachten, en besloot om niet te gaan. Hij ging naar Joppe en scheepte zich in naar Tarsis, in Spanje, aan het andere einde van de Middellandse zee, om zich daar te onttrekken aan de last des HEREN. Hij gaf er zijn profeetschap aan, en vluchtte weg, betaalde de vracht en kroop weg in het schip.

Veel uitleggers vinden die vlucht een bewijs van Jona's primitieve godsbegrip.

Een mens kan toch immers God niet ontlopen.

Dacht U, dat Jona dat niet wist? Wat Ps 139 zegt: „Zoo ik opvoer ten hemel, gij zijt daar, al plaatste ik mijn bed in het dodenrijk, gij zijt daar?”

Dat wist Jona ook wel. Straks zegt hij tegen de zeelui: „Ik vereer de god des hemels, die zee en land heeft gemaakt”.

Maar de zonde maakt een mens blind. Zonde is altijd iets onredelijks, iets krankzinnigs.

Dan gaat Adam achter de struiken zitten. Dat was ook dwaas.

Maar wat doen we zelf?

Als er zonden zijn in ons leven, heimelijke zonden, we trachten ze te verbergen, ook voor God. Stiekum doorlopen! Gewoon bidden! Niets zeggen! Gewoon avondmaal vieren!

Alsof we God konden bedriegen!

Hebben we dan op zo'n ogenblik een primitief godsbegrip?

Ja, omdat het ons te pas komt.

Een mens kan zich heel wat wijsmaken. Zonde tovert onze geest een valse schijnwereld voor. Daarom zeggen we nooit, dat we op de vlucht zijn voor God.

We hebben het veel onder ons over wederkeer tot de HERE, maar om weder te keren, is het toch eerst nodig, dat we zien, dat we voor hem op de vlucht zijn geweest.

Voor Hem, en niemand anders!

Jona was in dat opzicht eerlijk!

Hij had bezwaar tegen God!

Als wij van God wegvluchten, dan doen we dat gesoigneerd, met witte handschoenen aan. Dan zeggen we niet, dat we iets tegen God hebben, maar tegen de kerk, of tegen een predikant of tegen een preek.

Jona was een ruige, eerlijke man. Hij had bezwaar tegen God zelf. En omdat er nu eenmaal voor zo'n bezwaar geen bezwaarschrift is op te stellen in de kerkelijke weg, omdat zo'n bezwaarschrift veel te eerlijk is en zelfs door de meest linkse richting van de meest linkse kerk voor onontvankelijk zou zijn verklaard, is Jona de onkerkelijke weg gegaan. En hij smeedt er de boel zonder meer bij neer.

En in die stemming ging hij in het schip. En daar kon hij nog rustig slapen ook.

Hij had immers gelijk, het grootste gelijk van de hele wereld.

Wat zal men daar nu tegen redeneren? Er zijn tijden, dat redeneren niet meer helpt. Al zou God met duidelijk hoorbare stem van de hemel roepen, het baat niet meer. God riep Jona trouwens toch ook met Zijn stem.

Het geeft niet meer: we hebben toch immers zo onze eigen gedachten.

En onze eigen begeerten. Ook wel godsdienstige begeerten, religieuze hartstochten.

„Zo zie ik dat nu eenmaal, dominee!”

Dan is het alleen te hopen, dat God ons, overladen met schande, of hinkende aan de heup, door veel leed, weer terugbrengt op onze plaats.

Zoals met Jona geschiedde.

Er komt een storm over de Middellandse zee.

Jona sliep.

Ach, Jona had gemakkelijk een verklaring kunnen hebben voor die storm. Maar hij sliep. Anders had hij gezegd: dat krijg je, als je tussen zulke slechte mensen inzit. Die zeelui met hun afgodsbeelden, dat gevloek aan boord („O, je zou die monden wel willen dichtslaan”).

Neen, het was niet te verwonderen, dat er storm kwam.

Maar die storm kwam om HEM.

Vreemd, nietwaar, dat uit die heidense kring de gedachte opkomt, niet alleen om te bidden, maar ook, om te vragen naar de oorzaak.

„Komt, en laat ons loten werpen, opdat we mogen weten, om wiens wil ons dit kwaad overkomt”. Ze zeggen: maar die storm komt toch ergens om.

En zo komen ze er dan toe om te loten, en zo vinden ze Jona.

En zo wordt Jona ontdekt.

Zo ontdekt God hem.

En Jona zegt: „Neemt mij op en werpt mij in de zee, zoo zal de zee stil worden voor ulieden; want ik weet, dat deze storm ulieden om mijnentwil overkomt”.

Die mannen willen eerst niet, maar ze moeten.

En dan nemen ze Jona op.

En de wateren omvingen hem.

UIT DE INHOUD:

Jona's vlucht	C. H. L.
Matigheid	H. J. J.
Kerken in Schotland (XII)	J. M.
Indianen	C. v. d. L.
Honger naar het Woord	C. V.
Boekbespreking	G. d. L.
Boekaankondiging	C. V.
Persschouw	C. V.
Ingezonden	
Theol. Hogeschooldag 1960	
Kerknieuws	

„Toen stond de zee stil van hare verbolgenheid”.

En op dat schip tussen al die afgoden in, is de Naam des HEREN geloofd. Er is grote vreze gekomen over de gewetens. Ze brachten offers aan de HERE. Ze hebben geloften gedaan.

Wij zeggen nog wel eens, dat de feiten stom zijn en bedoelen daarmee, dat we voorzichtig moeten zijn met het zeggen: om die en die reden straft God ons, bezoekt Hij ons.

Vreemd, die arme heidenen, dat soort, waaraan wij theelood en zilverpapier sturen, die kwamen er achter: Het is om Jona. En zou de kerk van vandaag, wat het openbaringslicht betreft, dan achteruit gegaan zijn?

Het gaat niet goed in de wereld.

Waarom zou dat toch zijn?

Er is een wereldstorm van ongekende omvang. Zoekt God iemand? Of komt de catastrofe zó maar? Nergens om?

Sommigen denken het te weten: het zit hem in de afval van de wereld. Dat gaat 's zondags maar uit. In de grote steden gaat men niet meer naar de kerk. Men vraagt alleen naar dans, en bioscoop en televisie.

De wereld wordt een wereld van heidenom. En daarom...

Maar ik lees hier iets anders.

Wie zocht God in de storm meer dan Jona?

Wie zoekt God vandaag meer dan de Kerk?

Jona wilde het evangelie niet brengen naar de wereld. De Here Jezus heeft van ons gezegd dat wij het licht der wereld zijn, en het zout der aarde.

En er ook iets bijgevoegd.

Als dan het zout smakeloos geworden is, het deugt nergens meer toe dan om buiten geworpen te worden en vertreden te worden.

En nu kunnen we een debat opzetten, wie God zoekt. Maar ik hoop alleen, dat we allemaal nog zouden schrikken, als God ineens zou zeggen: Hier de loten!

Nu gaan we het lot werpen.

Op wie zou het vallen? Op de wereld, op de Roomse kerk, de Hervormde kerk, de synodale kerk? Of... op ons.

In ieder geval het viel op een profeet, die de stralenkrans om zijn hoofd had van het ambt.

Daar moeten we maar eens diep over nadenken!

Kampen.

C. H. Lindeboom.

Matigheid

Het komt me voor, dat dit woord in deze tijd in veler woordenboek niet meer staat. Er is weinig van te merken tenminste. Waar-toe zou men ook maat houden en zichzelf beheersen? We beleven immers een tijd van grote welvaart voor vrijwel iedereen. Aan geld ontbreekt het de meeste mensen niet. En als men dit of dat geniet kan waarom zal men het dan laten? Een mens leeft maar eenmaal en waarom zal men het er niet van nemen? We beleven een tijd van maatschappelijke en economische wonderen, zoals nog nooit is voorgekomen. En ons wordt voorspeld, dat het nog „beter” zal worden. Straks zal de vijfdaagse werkweek wel alom worden ingevoerd. Mogelijk nog met loonsverhoging. Meer vrije tijd nog om echt te leven en alle mogelijke en onmogelijke begeerten te bevredigen.

Die begeerten worden wel opgewekt. Daarvoor zorgt allerlei reclame wel. Het lijkt soms of een mens niet meer leven kan als hij geen auto of tenminste geen scooter of brommer heeft. En dat hij niet meekomen kan als hij geen kijkkast, dat men televisie noemt, in z'n kamer heeft. En dat hij geen vacantie heeft als hij niet naar Majorca of Spanje of in elk geval naar het buitenland gaat. Wat begeerlijk is voor het oog en voor het vlees wordt ons voor ogen getoverd. En de grootsheid des levens wat we ook wel mogen noemen: de opschepperigheid van het leven, lokt van alle kanten. Als iemand tijd en geld heeft om zijn begeerten te bevredigen waarom zal hij het dan laten? En als iemand nu nog geen geld heeft voor dit of dat, geen nood, vrijwel alles is op afbetaling te koop. Dan kan men al „bij voorbaat” genieten. En dan is er nog de mogelijkheid om door een gokje een grote prijs in de wacht te slepen. En tenslotte zorgt vadertje staat „van de wieg tot het graf”. Wie heeft het nu over matigheid in zulk een tijd?

Het is te vrezen, dat niet alleen in de wereld, maar ook in de kerk het woord matigheid uit het woordenboek geschrapt wordt. Voor enkele jaren schreef Dr Woelderink in z'n prachtig boekje: Uit de praktijk der godzaligheid, deze woorden: „Er wordt onder christenen in onze dagen heel weinig werk gemaakt van de beoefening der deugd, die we nu bespreken. En wie er zich toe zet om waakzaam te zijn, dat de eerste liefde niet verlaten wordt en de begeerlijkheid der ogen, de begeerlijkheid des vleses en de grootsheid des levens zijn hart niet aftrekken van de dienst des Heren, moet vaak een zware strijd strijden, omdat men in deze strijd zo weinig tezamen zich verbonden weet. De gemeenschap der heiligen wordt vaak nog wel geoeft in druk en onder kruis, bij uitreddingen en in zeldzame belevenissen, maar heel weinig in de dagelijkse strijd der heiliging. En juist hier is het zo nodig elkander te steunen en te schragen, elkander op te wekken tot opscherping der liefde”. Dit schreef hij in 1956 en ik denk, dat het er in de laatste jaren nog niet beter op geworden is. Ik meen, dat wij het met elkaar wel eens mogen hebben over matigheid.

Een ander woord voor dezelfde zaak is: zelfbeheersing. De bekende tekst uit II Petrus: „voegt bij uw geloof deugd en bij de deugd kennis en bij de kennis matigheid” (St. V.) luidt in de N.V.: „Schraagt door uw geloof de deugd en door de deugd de kennis en door de kennis de zelfbeheersing”. Om maat te houden moeten we ons zelf beheersen. En dat is een zwaar karwei. In Spr. 16:32 staat: „Een lankmoedig mens overtreft een held, wie zijn geest beheerst hem die een stad inneemt”. Een stedendwinger is niet zo veel mans als een bedwinger van zich zelf!

Nu moeten wij niet denken, dat er in de wereld, bij de ongelovigen, geen streven is tot matigheid en zelfbeheersing. Het zichzelf in de macht hebben was volgens griekse wijsgeren de hoogste deugd. Anders gezegd: de grondslag van alle deugden. En sommigen brachten het daarin zeer ver. Bijv. mensen van de sport. Paulus schrijft van hen: „Al wie aan een wedstrijd deelneemt, beheerst zich in alles”. I Kor. 9:25. Men ontzei zich allerlei begeerlijke dingen om maar de eerste prijs te halen. En in onze dagen kunnen we ook lezen van jongens en meisjes van de

sport, die zeer matig en beheerst leven om maar vooraan te komen. Ik las een dezer dagen van Nederlandse zwemwonders, die van niets anders wisten dan: slapen, eten, zwemmen, slapen, eten, zwemmen enz. Gelooft maar, dat dit zelfbeheersing kost! Toch is dit niet de matigheid, die de HERE behaagt. Want waarom doet men zo? Om de eerste op zeker gebied te worden, om roem te behalen. Men beheerst dus zichzelf om zichzelf. Griekse wijsgeren drongen aan op zelfbeheersing, omdat alleen op deze wijze een mens waarlijk vrij werd en zo de hoogste top der menselijkheid bereikte. Ik meen, dat zulk een zelfbeheersing altijd nog beter is dan de uitleverij, die wij tegenwoordig beleven. Maar de echte matigheid, die de HERE van ons vraagt is het toch niet.

Waarom moeten wij ons beheersen en sober en ingetogen leven? Omdat wij het eigendom van Christus zijn. En omdat we Hem willen behagen. Hij, die ons gekocht heeft met zijn bloed, wil dat we lichaam en ziel rein bewaren. Voor Hem en voor Zijn dienst. Daarom zullen we alle hoererij vlieden. Zoals Paulus schrijft in I Kor. 6:18: „Vliedt de hoererij... Of weet gij niet, dat ulieder lichaam een tempel is des Heiligen Geestes, die in u is, die gij van God hebt, en dat gij van uzelf niet zijt? Want gij zijt duur gekocht: zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn”.

Omdat we van de Here zijn, daarom zullen we ons onder de macht van geen ding laten brengen. Hij heeft gezegd, dat we zelfs onze hand, die ons onder de macht van iets wil brengen, zullen afkappen. En dat we ons oog, dat ons in de greep der zonde zou brengen, zullen uittrekken. En Johannes waarschuwt ons in zijn eerste brief, dat wij de wereld niet zullen liefhebben, namelijk de wereld van de begeerlijkheid der ogen en de begeerlijkheid van het vlees en de grootsheid van het leven. Want dat alles behoort tot de wereld, die voorbij gaat. Maar wie de wil van God doet, blijft tot in eeuwigheid.

Dat wil niet zeggen, dat we asceten moeten zijn. We hoeven ons lichaam niet te kwellen door eigenwillige zelfkastijding. We mogen ons ook niet terugtrekken „met een boekje in een hoekje”. We mogen het leven genieten, dat de HERE ons te genieten geeft. Let wel: Dat de HERE ons te genieten geeft. Maar wat wij dan genieten doet geen afbreuk aan zijn dienst. Die gaat dan voor alles. Dan laten we ons niet onder de macht van de mammon brengen. Want we kunnen niet God dienen en de mammon. Dan laten we ons niet brengen onder de macht van eten of drinken. Ook niet onder de macht van alcohol of sigaar of cigaret. Nog minder onder de macht van onze hartstochten, die uit het vlees opkomen. Dan laten we ons niet meesleuren door de geest van de tijd. Maar dan laten we ons beheersen door het Woord en de Geest van Christus.

Dat gaat niet zonder oefening. En daar moeten onze kinderen al in geoeft worden. Want „jong gewend, oud gekend”. Ik ben wel eens bang, dat het aan die oefening en gewenning voor onze jeugd vaak ontbreekt. Voor enige tijd stond ik in de buurt van een automatiek. Daar stonden een paar jongelui van de leeftijd, die wij aanduiden met de uitdrukking „tussen servet en tafellaken”. Ze hadden elk een zakje patates frites in de hand, waaruit ze heerlijk smulden. Mogelijk zeer geoorloofd. Misschien wel verdiend. Ik gun ieder graag eens wat buitengewoons. Maar daarbij lieten zij het niet. Toen deze lekkernij op was diepten ze elk een kwartje uit hun beurs op en gingen ze weer naar de verlichte laden. De één koos een bal gehakt als ik me niet vergis en de ander een bamibal. En de smulpartij ging door. Maar daarmee was hun begeerte nog niet bevredigd. Er brandde zeker nog wat geld in de zak, want ze kwamen even later te voorschijn met elk een warme worst. Om kort te gaan: in een kwartier tijds verorberden de jongheren elk voor een gulden aan hartige hapjes. Ik denk niet, dat deze jongelui zich oefenden in matigheid.

Nu zal dit, hoop ik, een uitzondering zijn geweest. Maar zeker is dit niet. Ik wil helemaal niet zeggen, dat wij vroeger beter

waren. Integendeel. De jeugd van vroeger was geen haar beter dan die van tegenwoordig. Maar er is wel verschil met vroeger. Wij hadden toen zulke gelegenheden niet, zoals men die tegenwoordig heeft. Iets bizonders bleef voor bijzondere gelegenheden bewaard. Tegenwoordig wordt het bijzondere gewoon. En daar ligt een groot gevaar als ik me niet bedrieg. Als bovengenoemde jongelui zich zo gewennen en verwennen, zullen ze dan later matig zijn in spijs en drank? Als iemand vraagt of dit dan nodig is, dan zeg ik met overtuiging: ja, dat is nodig. Een mens moet eten om te leven. Maar niet leven om te eten. Hij zal zichzelf beheersen ook in eten en drinken. En dat is ook nog tot heil van het lichaam. Ik las voor enige tijd een goede etensregel van de bekende Boerhaave: „Eet 's morgens normaal, des middags schraal, des avonds kaal”. Ik meen, dat dit een goede, christelijke regel is.

Nog een ander punt. Het gebruik van drank, ik bedoel sterke drank, neemt in onze tijd niet af maar toe. De advertenties van „het bier is weer best” hebben hun werk wel gedaan. Nu ben ik geen geheelonthouder. Ik durf niet zeggen, dat gebruik van alcohol ten enenmale van God verboden is. Maar matigheid en zelfbeheersing is hier zeker wel geboden. Ik wil wel eerlijk zeggen, dat het mij niet prettig aandoet als op een avondje een keur van sterke dranken aan de gasten ter keuze wordt gegeven. En het is de vraag of daarin ook niet een zekere wereldgelijkvormigheid aan de dag treedt. Maar één zaak staat voor mij wel vast: Wie straks achter het autostuur moet zitten, moet zich van sterke drank onthouden. Niet omdat dit altijd kwaad kan. Maar omdat het misschien één keer kwaad kan. Een fractie van een seconde minder reageersnelheid kan een ongeluk, mogelijk een dodelijk ongeluk, tot gevolg hebben. Er zijn broeders, die dat bezwaar wegwuiven met: Ik kan er wel tegen; of: dacht je, dat ik niet zo goed kon rijden? enz. Nu, ieder is voor zichzelf verantwoordelijk en ieder doe wat hij niet laten kan. Ik voor mij acht sterke drank vóór een autorit onverantwoord.

Ik schreef: Ieder doe wat hij niet laten kan. Ik bedoelde eigenlijk: ieder doe wat hij meent te moeten doen. Maar ik heb het toch maar zo laten staan. Het is vaak zó dunkt mij, dat we doen wat we niet laten kunnen! We willen dat eigenlijk geen woord hebben. We geven het niet toe, tenminste niet graag. Maar het is meestal wel waar. Voor enige tijd hoorde ik een dame zeggen, die een cigaret opstak: „Het is eigenlijk een vreemd geval. Het roken is niet lekker, het is ook niet goedkoop, het is ook niet gezond. En toch doe ik het”. Waarom dan? Ze wist het zelf eigenlijk niet. Uit verveling? Uit zenuwachtigheid? Omdat het nu eenmaal gewoonte geworden was? In elk geval wel, omdat zij het niet laten kon. En laten de mannen nu maar niet denken, dat zij sterker zijn. Velen roken, omdat zij het niet laten kunnen!

Is roken dan niet geoorloofd? Er zijn mensen, die deze overtuiging hebben. In Amerika is in vele kringen het kenmerk van een waar christen: niet drinken en niet roken. M.i. ten onrechte. Maar dat we ook op dit gebied ons zelf moeten beheersen, daar zullen we het toch wel over eens zijn. En dit gebeurt heel vaak niet. Er wordt door sommigen veel te veel geld aan dit genot besteed. Ze erkennen het zelf. Door anderen wordt veel te veel gerookt, tot schade van hun gezondheid. Ze erkennen het soms zelf. Men kan zo verslaafd zijn aan dit genot, dat men in een concentratie-kamp de bunkerstraf er voor riskeerde! Als het zover met iemand gekomen is, dan zal hij toch wel mogen denken aan het woord van de apostel: „Laat u door geen ding knechten”.

Er zou natuurlijk nog veel meer te noemen zijn. We leven in een tijd, waarin de sexuele hartstochten op allerlei manier geprikkeld worden. Boeken van de grofste schaamteloosheid worden openlijk aangeboden. We krijgen folders in de bus waarin ons boeken worden aanbevolen met een inhoud, die een huzaar zou doen blozen. Er zijn mensen, die het nudisme, de naaktcultuur, propageren. Laten we daar „nuchter” van blijven. En ons oefenen in zelfbeheersing. We zijn duur gekocht. Hei eigendom van Christus. Een heilig volk. Geroepen om heilig te leven.

H. J. Jager.

Noteer dit adres : aanvragen gratis proefnummers, Slotlaan 220, Zeist

Kerken in Schotland

1560—1960

XII

Het begin van de 19e eeuw ; dr Chalmers

Bij de overgang van de 18e naar de 19e eeuw waren in Schotland naast de „gevestigde”, de officiële Kerk, verschillende vrije kerken en kerkjes. De Gereformeerd Presbyteriaanse Kerk van 1695, de Afscheiden kerk van de Erskines van 1733, die enkele jaren later zich in tweeën had gesplitst. Deze „delen” waren elk voor zich wéér gesplitst! Daarnaast had men de van de staat-vrije-kerk van Gillespie van 1752. (Relief Church). En tenlaatste hadden de belangrijkste groepen van de Secession Church (de Afscheiden Kerk van de Erskines) en van de Relief Church van Gillespie zich verenigd tot de Verenigde Presbyteriaanse Kerk (United Presbyterian Church). Als U gaat optellen krijgt u geen gering getal van vrije kerken. „Vrijwilligers” noemde men ze in Schotland bij de overgang van de 18e naar de 19e eeuw. (Voluntaries).

In de Kerk van Schotland had men in de tweede helft van de 18e eeuw de doorwerking van de grote opwaking of reveil van Cambuslang bij Glasgow. Nadat deze opwekkingsbeweging was begonnen in 1740 onder dominee William MacCulloch van de Kerk van Schotland heeft de bekende opwekkingsprediker uit Engeland, George Whitefield, er een bezoek gebracht. Om enig idee te geven van de mensenmassa's die toen soms onder het gehoor van zulk een prediker kwamen, de mededeling, dat George Whitefield eens in de open lucht preekte, op een zondag, voor een gehoor van 40.000 mensen. De mensen die min of meer door deze opwekkingsbeweging gegrepen waren, noemde men de evangelischen. In het algemeen waren zij de mensen, die bij de heilige Schriften met een gelovig hart, als vrome christenen begeerden te leven, en die niet nalieten te getuigen van de hoop die in hen was tegenover ongeloiven. De leidende figuur van de evangelische richting in de Kerk van Schotland was in de tweede helft van de 18e eeuw geweest John Erskine van de Greyfriars Kerk te Edinburgh. Naast de evangelischen vormden de „gematigden”, de moderates, de groepering, die niet genegen was om een ernstige en aangrijpende woordbediening te zoeken en te brengen.

In het begin van de 19e eeuw groeide de beweging van de evangelischen aan innerlijke kracht onder de leiding vooral van twee schitterende geesten: dr Andrew Thomson en dr Thomas Chalmers. Beide mannen waren grote mannen in het kerkelijk leven. Mannen met geestelijk onderscheidingsvermogen en van theologische geschooldheid. Vooral de laatste werd de man, die in het begin van de 19e eeuw het meest op de voorgrond zou geraken in de kerkelijke worsteling, die in het begin van deze eeuw de Kerk van Schotland en niet alleen deze kerk, maar heel Schotland (en Engeland er bij) in beroering zou brengen. De strijd die de Kerk van Schotland in beroering zou brengen ging rondom het oude strijdpunt van het patronaatsrecht. In de 18e eeuw waren de afgescheiden kerken ontstaan uit conflicten veroorzaakt door het patronaatsrecht in de kerk, in de 19e eeuw zou dat nog eens gebeuren, maar nu op veel uitgebreider schaal dan bij de Erskines in 1733 en bij Gillespie in 1752.

Wat was er aan de hand?

In 1712 was de patronaatswet door de regering in Londen aangenomen. Deze wet randde de rechten van het Schotse kerkvolk aan. De beslissingsmacht bij het beroepingswerk werd door deze wet gelegd in handen van de patroon. Dat kon een edelman zijn. Dat kon een stadsbestuur zijn. Hoe dan ook, het beslissen inzake het beroepen was ont-nomen aan de gemeente en gelegd in handen van een buitenkerkelijke instantie. Dit was het grote struikelblok voor de evangelischen,

die leefden uit de gedachten van de oude Covenanters, de schriftuurlijke gedachte, dat Christus het enige Hoofd van de Kerk is. Deze kwestie heeft enorm veel moeite veroorzaakt in Schotland. Vooral dr Chalmers heeft zijn uiterste best gedaan om deze wet veranderd te krijgen. Ten slotte nam de kerk zélf op de generale synode van 1834, het zogenaamde veto-besluit. Dit besluit hield in dat de gemeenten het recht kregen om de voorgestelde candidaat van de „patroon” te verwerpen, wanneer de gemeente deze voorgestelde candidaat namelijk niet de geschikte man zou vinden. Door dit besluit stonden het parlement en de synode op dit punt beslist tegenover elkaar. De vraag was: hoe zal dit aflopen? De tien jaren ná dit besluit van de generale synode, zijn tien zéér gespannen jaren geweest. Men heeft ze genoemd: het tienjarig conflict. In die tijd van kerkelijke spanningen hebben zich een paar locale kwesties over het recht van de patroon en dat van de gemeente voorgedaan, waarbij de tegenstelling tussen parlement en kerk tot een concreet hoogtepunt kwam. De rechtbanken moesten uitspraken doen. Immers er was een „wet” die de patronaatsrechten veilig stelde. En er was een synode-besluit waarbij het recht der gemeente werd veilig gesteld.

De rechters gingen er van uit, dat het karakter van de Schotse Kerk als „established church”, vanouds door de wet erkende kerk, ten aanzien van wie de staat vanouds verplichtingen had aanvaard en onderhouden, deze kerk afhankelijk van de staat maakte. Volgens de rechters kon van kerk en staat niet gesproken worden, bij déze kerk, als van twee onafhankelijke lichamen met eigen gezag en rechten. Dit in onderscheid met de Roomse kerk en ook in onderscheiding met de Episcopale kerk in Engeland, waar de kerk vrij was van de staat in haar eigen kerkelijke zaken. In onderscheiding óók van de „vrije” Schotse kerken de zogenaamde Seceders, die volledige zelfstandigheid bezaten. Dit betekende weer niet dat de rechters op het standpunt stonden, dat de kerk in zuiver kerkelijke zaken de vrijheid miste om eigen kerkelijke uitspraken te doen die rechtsgeldigheid bezaten. De moeilijke vraag was waar de grens liep tussen „zuiver” kerkelijke zaken, waarover de kerk zelf in haar vergaderingen rechtsgeldige besluiten mocht nemen enerzijds, en zaken die niet „zuiver” kerkelijk waren, waarin de overheid dus bepalend en de wet stellend had op te treden anderzijds. Wie moest uitmaken waar die grens liep? Volgens de rechters behoorde het tot de competentie van de burgerlijke rechtbank. Volgens de rechters althans in meerderheid, behoorde tot de taak van de rechtbank om de overeenkomst tussen kerk en staat te interpreteren, en de bevoegdheden van de Kerk van Schotland in deze te interpreteren.¹⁾ De kerk streed in dit tienjarig conflict voor haar vrijheid om zelf te mogen bepalen waar de grens liep tussen zuiver kerkelijke aangelegenheden en niet zuiver kerkelijke aangelegenheden. Zij voerde sterker aan dat Christus het enig Hoofd van de kerk was.

Het standpunt van de rechtbank werd in 1838 door de president van de rechtbank, Mr Hope, fel omschreven toen hij stelde: „... Dat onze Zaligmaker het Hoofd van de kerk van Schotland zou zijn in enige tijdelijke of wetgevende of rechterlijke betekenis, is een stelling die ik niet anders kan waarderen dan als onzin. Het Parlement is het tijdelijk hoofd van de kerk, door welks wetten, en door welks wetten alleen, de kerk als Nationale Kerk bestaat, en aan welk (Parlement) alleen zij al haar bevoegdheden ontleent”.

Voor hem was de kerk als Nationale Kerk geheel de creatuur van de wet.²⁾

De leidende figuur, die het meest op de voorgrond trad bij de bestrijding van dit radicale en z.i. gevaarlijke standpunt, was dr Thomas Chalmers. In een synode vergadering van mei 1839 was hij bijna drie uur achtereens aan het woord. Tot zijn geruststelling en voldoening werd zijn motie aangenomen,

waarin hij de synode voorstelde een commissie te benoemen ten einde na te gaan op welke wijze de privileges van de kerk als van een Nationale Kerk en de harmonie tussen kerk en staat ongeschonden bewaard konden blijven. Het standpunt van Chalmers was niet altijd even duidelijk in deze ingewikkelde en moeilijke materie. De materie was uiterst ingewikkeld door de positie van de Kerk van Schotland in haar betrekking tot de staat. Bovendien omdat deze betrekking tot de staat nergens „grondwettelijk” was geregeld. Schotland bezat en bezit geen grondwet, hetgeen voor de juristen naar mij voorkomt, vele extra moeilijkheden zal meebrengen. De rechtsverhoudingen moeten worden omschreven op grond van vele vroegere incidentele wetten en bepalingen. Chalmers standpunt hield in, dat een kerk zelfs volkomen afhankelijk kon zijn in stoffelijke zaken, zonder dat een schaduw van afhankelijkheid in kerkelijk opzicht aanwezig behoefde te zijn.

Chalmers wilde dus niet de idee van een vrije kerk verdedigen. Geen sprake van. Hij wilde de Nationale Kerk van Schotland behouden. Maar dan een Nationale Kerk waarvan Christus het enige Hoofd zou zijn. Een kerk die hoewel financieel afhankelijk van de staat, in de kerkzaken volkomen vrij zou zijn.

Het eind van de zeer felle strijd van tien jaren, is geweest dat Chalmers en de zijnen uit de Nationale kerk werden gedrongen en dat zij een vrije kerk zijn gaan vormen.

Wat Chalmers wenste en voorstond, heeft hij niet bereikt, en wat hij voorheen tot geen prijs gewenst had (een vrije kerk) dat heeft hij verkregen. De grote strijder voor de eenheid van kerk en volk, voor een volkskerk, die voluit kerk zou zijn, is geworden de voorganger van een vrije kerk. De man van de „eenheid” van allen die geloven, zag zijn werk bekroond door „stichter” van een nieuwe kerk te worden. Sommigen noemen dat „tragisch”. We zien daarvan iets bij Kuyper en in K. Schilders levenswerk. Beide hebben geijverd voor de „una sancta” in de schriftuurlijke zin en ze werden „stichters” van vrije kerken.

J. Meester.

1) „The Church may retain its independence if it pleases, but if it accepts adoption by the state, it must accept it according to the conditions on which the state is willing to grant it”, aldus Lord Medwyn naar Robertson's Special Report on the Auctherarder Case. Geciteerd door J. de Bruijn Thomas Chalmers enz., Nijkerk, 171.

2) J. de Bruijn a.w. 172—173.

Indianen

Het zuidwesten van de Verenigde Staten — hier vanouds kortweg „het” zuidwesten genoemd — wordt gekenmerkt door z'n enorme uitgestrektheid, z'n geringe bevolkingsdichtheid en een onvergetelijke hoeveelheid natuurschoon.

Aan de Californische kust, die de grens vormt tussen dit niemandsland en de eindeloze watervlakten van de Stille Oceaan, ligt schijnbaar verwaald Los Angeles-met-voorsteden. Deze stad, waarvan het aantal inwoners onlangs de zes miljoen overschreed, ontwikkelde zich in de tijd van een eeuw uit een dorp met enkele honderden inwoners. En nog steeds groeit zij razend snel.

Nadat we op een vacantiereis, waarover hier enkele notities volgen, dit dorp-met-zesmiljoen-inwoners achter ons lieten, reden we 2500 km — dat is ongeveer de afstand Nederland-Moskou — voor we de eerstvolgende plaats van meer dan tienduizend inwoners bereikten. En dat niet omdat we de grotere steden gemeden hebben — we volgden meestal de hoofdwegen —, maar eenvoudig omdat er zo weinig zijn. Amerikanen die in dit deel van hun land zijn opgegroeid is het iets minder kwalijk te nemen wanneer zij bij het maken van Europese reisplannen veronderstellen, dat ze dat oude werelddeel in een week of zes kunnen „doen”; hun eenheden van afstand hebben met de Europese maatstaven weinig meer gemeen.

Dit zuidwesten is het gebied van de Mohave

woestijn, het Colorado plateau en het Grote Bekken. Een zeer heuvelachtige hoogvlakte met enkele bergketens en diepe rivierdalen waarvan de Grand Canyon met z'n indrukwekkende afmetingen de meest bekende is. Het is ook het land waar meer dan duizend jaar geleden al grote groepen indianen leefden en werkten en waar ook nu nog enkele van de grootste en vele kleine indianenstammen en -reservaten te vinden zijn.

Juist ten oosten van het wereldwonder dat Grand Canyon heet ligt de Painted Desert, de beschilderde woestijn. Het is een inderdaad merkwaardig mengsel van rood-, bruin- en blauwachtige kleuren dat over het landschap van heuvels en vlakten is uitgespreid. Het is een van de meest onvruchtbare, uitgestrekte en ontvolkte gebieden, die we op de hele reis hebben gezien. Het is tekenend dat we juist hier voor het eerst iets zagen van de indianen en van hun tegenwoordige levenswijze. Zo hier en daar in dit troosteloze gebied, op een paar honderd meter van de weg, stond een hutje waaromheen de kinderen speelden en waar de vrouwen in hun lange kleurige gewaden zaten te zitten. Hoe deze mensen in die onbeschrijfelijke droogte en hitte kunnen leven is ons een volkomen raadsel. En toch hebben ze het daar — althans in die buurt — nu al eeuwen lang uitgehouden. Betrekkelijk dicht hierbij namelijk, in een gebied dat dank zij een vulkaanuitbarsting wel wat vruchtbaarder, maar niet minder droog is, liggen verschillende oude forten van de indianen. De oudste hiervan dateren uit ongeveer 600 na Chr. De goede conservering van deze simpele bouwwerken getuigt van de droogte van dit harde klimaat.

Gallup, in het noordwesten van de staat New Mexico, wordt wel de indianenhoofdstad van de Verenigde Staten genoemd. Het is weliswaar geen eigenlijke indianenstad, want het ligt niet in een reservaat en wordt dus gewoon op Amerikaanse wijze bestuurd; de dorpen op de reservaten, de pueblo's, zijn ook veel kleiner. Maar de meerderheid van de bevolking in Gallup is indiaan; meest Navajo's. Deze mensen zien er op geen stukken na uit zoals wij ze ons, vermoedelijk onder invloed van Karl May, graag voorstellen. De haviksneus en de roodgetinte huid zijn zeldzaam. De Navajo's hebben vrij veel trekken met de Javanen gemeen; het zijn duidelijk Aziaten. De kleding is wel apart;

een soort combinatie van bedoeïenen- en zigeunerklleding, maar wat fleuriger door het gebruik van heldere kleuren. In Gallup loopt echter een groot deel van alle indianen in „burger”. Dat wil in het westen zeggen: met breedgerande flapshoeden.

De rassentegenstelling tussen blanken en indianen schijnt in deze stad niet veel minder scherp te zijn dan die tussen blanken en negers in het zuiden; maar voor iemand die zo maar door de stad trekt is daarvan niets te merken. Over 't algemeen worden de indianen in de Verenigde Staten wat hoger aangeslagen dan de negers — uiteraard slechts door diegenen voor wie de huidskleur een belangrijke factor is bij de beoordeling van de naaste —, maar dat komt waarschijnlijk omdat er over het hele land genomen veel minder indianen zijn dan negers. In Gallup ligt de getalsverhouding echter juist andersom.

Het beeld van de indianen als een ontaard en wreed barbaervolk waarvan het Gods wil was dat het zou omkomen en verdwijnen bij de nadering van de beschaving behoort uiteraard tot de verleden tijd. Toch is het volgens deskundigen nog maar een eeuw geleden dat deze theorieën door vele Amerikanen grif werden geloofd.¹⁾ Hoe grondig dit alles in deze tijd ook mag zijn veranderd, die instelling heeft bestaan en werpt z'n schaduwen nog op de situatie van vandaag. De aanpassing van „wilde” volken aan een moderne maatschappij is niet tot stand te brengen met wat goede wil alleen, daar is tijd voor nodig en veel hard en langzaam werken; daar gaan generaties overheen.

Het eerste contact met blanken hadden de Navajo's door middel van de Spanjaarden. Deze brachten hun priesters en paarden, doch het waren de paarden die de meest ingrijpende verandering brachten in hun levensstijl en gewoonten. Het gebruik van deze viervoeters anders dan als jachtobject verloor de vrouwen van de taak van lastdrager en maakte zodoende de stamgroepen veel mobieler. Een en ander zeer tot schade eerst van hun Spaanse en Mexicaanse zuiderburen. — en omwonende indianenstammen! — en later van de uit het oosten opdringende blanke Amerikanen. Stonden de Navajo's, als droogte, vorst of sprinkhanen het leven moeilijk maakten, voor de keus: stelen of sterven, dan kozen zij zeer beslist voor het eerste. Het

ondernemen van stroop- en rooftochten werd een van de erkende middelen van bestaan en dankzij de paarden werd het een winstgevende „brood”winning. De meest begeerde buit: paarden en slaven en slavinnen. De eersten ter verhoging van de sociale status, de laatsten deels voor eigen gebruik en deels als gangbare munt bij verdere handelstransacties. Indianen van andere stammen werden verhandeld naar de Spanjaarden en Mexicanen, Mexicanen naar andere stammen en later ook blanken naar Mexicanen.

In het midden van de vorige eeuw ontmoetten de blanke Amerikanen bij hun expansie naar het westen dit onbegrepen toneel van nu en dan oplaaierende roof en strijd. De voorgenomen pacificatie leidde tot de indianenoorlogen. De ongelijke strijd in deze oorlogen, die mede door de burgeroorlog in de Verenigde Staten langer heeft geduurd dan op grond van de feitelijke krachtsverhoudingen was te verwachten, resulteerde tenslotte in onderwerping ook van de Navajo's. Een eenzijdig vredesverdrag werd gesloten — waarschijnlijk door geen van de met kruisjes ondertekenende indianen-„leiders” begrepen —, waarbij de indianen vrede beloofden en de Verenigde Staten hen een eigen gebied, een reservaat, toewezen. Door onderwijs, medische verzorging en materiële hulp zou hun beschaving worden bijgebracht.

Na een kleine eeuw van goede bedoelingen, gemengd met onbegrip, schandalen, corruptie en gebroken beloften, en een grootscheepse materiële hulp in de laatste tientallen jaren liggen daar de reservaten zoals de toerist van vandaag ze ziet. Een wonderlijk mengsel van middeleeuwen en moderne techniek in een woest en onvruchtbaar land. De paarden zijn vervangen door kleine vrachtautootjes en met deze „pick up trucks” vervoeren de indianen hun schapen, brandhout of volledig gezin van en naar de primitieve zeshoekige van boomstammen gemaakte woningen. De vloer in de huizen is de aarde zoals die er was voor het huis erop werd gebouwd, maar ook daarop kan een „oliestook”-ijskast staan. De batterij-radio werkt er net zo goed als in het meest moderne huis en hij wordt er waarschijnlijk meer gewaardeerd.

Ook nu nog zijn er reservaten voor de indianen gereserveerd; blanken mogen er zich alleen met speciale toestemming van de stam vestigen. De reservaten vallen niet onder de regering van de afzonderlijke

„Uit de Historie”

Honger naar het Woord

Een van de dingen, waardoor men bij de bestudering van het leven der Afscheiden Kerken steeds weer getroffen wordt, is de „honger naar het Woord”, die toen overal werd aangetroffen.

Het is bekend, dat toen De Cock het evangelie van vrije genade had leren verstaan en dat ook preekte, de mensen van alle kant naar Ulrum toestroomden om zijn prediking te horen. Het was 's zondags druk op de paden die van Vierhuizen en Zoltkamp en Niekerk naar Ulrum leidden! De „snik” (de trekschuit) bracht hoorders uit Groningen en Drente. Schoongemaakte beurtschepen voerden Friezen aan van Dokkum en zelfs van Sneek. Schipper Arend Jan Schoonoort van Uithuizen lag 's zondags met zijn schuit altijd op „Snakkeburen” en wilde nergens anders kerken dan in Ulrum. Dikwijls stonden volgens ooggetuigen meer dan zeventig rijtuigen om de kerk. Meestal was de kerk dan ook zo vol, dat er inderdaad niemand meer bij kon. Het is wel gebeurd, dat mensen op een ladder klommen, die ze dicht bij een open raam hadden opgesteld, om zo De Cock toch te kunnen horen. De bekende Leutsen Dijkstra — hij is later dominee-op-artikel-acht geworden — kwam meermalen 's zaterdags van Smilde naar Ulrum tippelen. Het was een wandelingetje van ongeveer tien uur.

Ik hoorde eens van een oude broeder een kostelijk verhaal over zo'n zondagstocht naar Ulrum. Het betrof zijn grootmoeder. Meermalen had hij het haar horen vertellen.

Deze vrouw woonde in het Westerkwartier, vijf uur lopen van Ulrum. 's Zondagsmorgens voor vijven ging ze op pad. Na de middagpreek wandelde ze weer terug. Doodmoed

kwam ze thuis. Soms met bloed in de kousen. 's Maandags, aldus mijn verteller, kon grootmoeder bijna niet lopen, zo moe was ze en zo pijnlijk waren haar voeten. „Nee”, zei ze dan, „zo'n mars is te veel voor een mens. Dat doe ik niet meer”. Dinsdags was ze wat bijgekomen, maar de zware tocht zat haar toch nog in de benen. 's Woensdags was ze zo ongeveer weer de oude. Over de zondagsreis sprak ze dan niet meer. Donderdags verzuchtte ze: „Wat is het toch jammer, dat Ulrum zo ver weg ligt. Want zonder de waarheid die Ds De Cock brengt kun je toch eigenlijk niet leven”. Vrijdags kwam de opmerking: „Als 't een beetje goed weer is ga ik, geloof ik, zondag toch maar weer naar Ds De Cock”. En — zaterdagsavond werden de schoenen weer klaargezet voor de zware mars.

* * *

Zo ging het in Ulrum.

Zo ging het overal.

Rullmann schrijft ergens terecht: „De honger en dorst naar het Woord des levens was in die dagen groot. Overal waar maar gelegenheid was, ontbrak het niet aan hoorders. En de prediking bleef ook niet ongezegd, maar wekte integendeel nieuwe honger en dorst”.

In een levensbeschrijving van Ds Gezelle Meerburg, „de Melanchton der Afscheiding” — de roomsen noemden hem „de Pater Bernard der Scholtianen” — kan men daarover enkele uitermate interessante mededelingen vinden.

Ds Gezelle Meerburg — hij was predikant van Almkerk en Emmichoven — was een van

de meest vervolgd afgescheiden voorgangers. Men liet hem maar niet met rust. Als hij ergens preekte werden hij en de eigenaar van het huis steeds weer zwaar beboet. In 1838 preekte hij daarom meestal in de open lucht. Uit vrees voor de onbetaalbaar hoge boeten durfden, konden, de gemeentelieden hun woningen niet meer voor godsdienstoefeningen beschikbaar stellen. „Vaak — zo leest men dan, — was een boerenwagen of een schuit zijn preekstoel. In de Biesbosch doopte hij de oudste zoon van zijn zwager uit een hoorvat. Meestal was een grote schare van heinde en ver samengestroomd om hem te horen prediken, en meermalen reisde men de gehele nacht om 's zondags hem het Evangelie te horen verkondigen”.

In een brief aan Budding, gedateerd 17 dec. 1838 schreef Gezelle Meerburg: „Ik heb dit jaar nog al dikwijls ongehinderd en voor grote scharen mogen prediken en de sacramenten bedienen, doch meestal in de nacht(!!!), inzonderheid is de prediking met de biddag gezegend geweest, toen ik voor een grote schare 's nachts van 3 tot 7 uur gepredikt heb over Jesaja 59 : 1, 2”.

Men realiseert zich goed wat dit betekende in die dagen: Uren ver moest men in het donker lopen of rijden over modderige kleiweegen en -paden. Of varen door sloten en vaarten of door de kreken van de Biesbosch. Maar het preken in de nacht was het enige middel om een proces-verbaal van de politie, of — wat soms nog erger was — molestatie door het gepeupel, te voorkomen.

* * *

Ik wijs er nog even op, dat Gezelle Meerburg in zijn brief aan Budding vertelt, dat hij op de genoemde biddag, of liever: bidnacht, vier uur lang heeft geprekeet.

Men stelle zich eens voor wat dit betekende. Vier uur lang luisteren in de open lucht in de nacht. Of ook wel op andere dagen, in een schuur. De mensen zaten dan op geïmpro-

staten, maar staan rechtstreeks onder de federale regering in Washington. Het plaatselijk bestuur wordt geheel door indianen van de stam uitgeoefend.

De stukken grond die de Navajo's bij het vredesverdrag hebben toegewezen gekregen behoren vrijwel geheel tot de onvruchtbaarste, die er op de aardbodem te vinden zijn. Zo onvruchtbaar dat het zelfs haast onmogelijk is om er schapen op te laten leven; en om één paard in leven te kunnen houden zijn enkele tientallen hectaren grond nodig. Een van de elkaar snel opvolgende regeringsverteenwoordigers drukte het zo uit: voor het weiden van de kudde heeft de grond bijna evenveel waarde als de vele hectaren blauwe lucht. Merendeels zijn de indianen dan ook arm; en weinig ontwikkeld. Financieel zijn met name die stammen er beter komen voor te staan in wier grond olie, en in de laatste jaren uranium, werd gevonden. Daar trekken sommige gebieden nu behoorlijke royalties van.

Het is een prachtig gebied om doorheen te rijden, maar uit het feit dat de regering van de Verenigde Staten om aan haar medische verplichtingen te kunnen voldoen gebruik heeft moeten maken van een tweejarige dienstplicht voor artsen en tandartsen — in plaats van de militaire dienstplicht — kan wel blijken dat de blik van een toerist erg eenzijdig is. Dit was de enige manier om voldoende mensen naar deze rimboe toe te krijgen. Voor een paar jaar zullen de medici het contact met deze wondere wereld trouwens ook wel kunnen waarderen. Dat was tenminste het geval met een van de tandartsen, een Nederlander, die wij daar tegen het lijf liepen. Dankzij deze ontmoeting met een insider kregen we de zeer gewaardeerde kans onze uiteraard oppervlakkige indrukken enigszins in een verband te plaatsen; zoals we dat boven hebben trachten weer te geven.

Het voornaamste struikelblok bij de verdere integratie van de indianen is hun geringe ontwikkeling. Deze staat volgens onze zegsman — die de eerste helft van z'n leven in Indië woonde — beslist achter bij de gemiddelde ontwikkeling van de inlanders in Indonesië. Zo gezien doet het Amerikaanse verwijt over het Nederlands kolonialisme wel wat wonderlijk aan. En dan is er in deze vergelijking altijd nog dit verschil dat er op iedere Nederlander bijna tien Indonesiërs waren, terwijl er op iedere Amerikaan maar

weinig meer dan éénuizendste indiaan is.

Tenslotte nog een aardige ervaring van dezelfde tandarts: de eerste twee indiaanse kindertjes die hij daar in de binnenlanden behandelde heetten (zoiets als) Bianca Mulder en Tabaha van Dam. Oorspronkelijk hadden de indianen maar één naam, die ze bovendien naar believen zo nu en dan eens veranderden; toen de zendelingen kwamen hebben ze gelijk maar een achternaam „bedacht” voor de mensen waarmee ze in contact kwamen. In dit gebied werkten o.a. zendelingen van de Christian Reformed Church. Deze kerk was met name in die begintijd nog veel meer Nederlands dan op het ogenblik; vandaar die Nederlandse namen.

Over de zending onder de indianen een volgende keer nog iets.
Pasadena. C. van der Leun.

1) Deze en enkele andere historische gegevens zijn ontleend aan „A Century of Dishonor” van Helen Jackson en „The Navajos” van Ruth M. Underhill.

BOEKBESPREKING

Prof. Dr A. Kuypers e.a.:

Moeilijke kinderen,

2e druk, Kok, Kampen, (Boeketreeks, 1960).

Aan de hand van enkele gedachten over opvoedkunde en opvoeding wil ik U in contact brengen met het boekje „Moeilijke kinderen” waarvan de tweede druk bij J. H. Kok N.V. Kampen in de Boeketreeks verscheen.

„Pedagogische boeken” bewerken zo dikwijls dat opvoeders of wat smalend het boek naast zich neerleggen of zich nog meer onbehaglijk voelen, omdat zij daarin niet de hulp vinden die zij zoeken.

Niet alleen de vakpedagoog maar ook ouders van kinderen worden van alle kant belast met en uitgenodigd kennis te nemen van beschouwingen over het kinderen opvoeden. Een systematisch geheel van gedachten — want dat is het kenmerk van wetenschappelijkheid — gekleed in een veelheid van woorden wordt de lezer voorgezet. De lezer

moet de symboliek van de taal in eigen gedachtenwereld een plaats geven, abstracte algemeenheid passend denken voor eigen situatie en kan dan zeggen de gedachten van de schrijver over de zaken te hebben begrepen.

De klacht van velen die om één of andere reden pedagogische boeken moesten lezen omdat zij met kinderen te doen hebben is, dat zij er in de praktijk niets aan hebben. Ook al wordt de pedagogiek enkele jaren achtereen door pedagogen gedoceerd.

Het is een duidelijke trek van onze westerse cultuur dat, wanneer wij ergens over moeten denken, wij de zaak van alle kanten gaan bekijken, met kritisch oog en koel verstand. Zo zijn pedagogen geneigd tegen het kind aan te gaan kijken, tegen de ouders en tegen de verhouding tussen die beide. Kind en kind wordt vergeleken en zoals naaldbomen etikettes krijgen van den of spar, zo ook de kinderen: moeilijk, begaafd, eenzellig, lastig...

Eens vertelde ik genoten te hebben van een prachtig bos met machtige bomen waartussen ik rondroomde, en in dat verhaal moet van deze beleving iets doorgeklonken hebben. Maar, werd ik in de rede gevallen, wat voor bomen waren het dan. Ik zei me dat niet gerealiseerd te hebben. Bij de glimlach van de ander kwam, in een gevoel van onbehagen, de gedachte bij me op: behoorde ik de bomen kritisch kennend te bekijken om ermee in 'relatie' te zijn. Maar — wist ik toen — juist het niet-in-distantie staan, het niet op een afstand ertegenaan kijken is het kenmerkende van deze relatievorm.

Zo ook staan ouders met hun kinderen in een relatie waarbij het onjuist is dat zij deze kinderen gaan bekijken, als waren het dingen die je van alle kanten moet bezien om te weten wat je er als ouders mee doen moet.

Wanneer een jongen en een meisje van elkaar houden dan willen ze graag alles van elkaar weten, weten dan op de basis van de verhouding tot elkaar die nooit een objectief weten betekent, maar een zeer gekleurd weten is.

Deze twee mensen gaan niet van elkaar houden omdat zij nuchter, op een afstandje alle kennis over elkaar hebben vergaard. Hoeveel 'verkeren-met-elkaar' zou niet vastlopen wanneer jongen en meisje eens zakelijk gingen denken.

Het meest typerende van de goede relatie

viseerde banken — een plank op een paar kisten of tonnen gelegd — of op de „hilt”, boven de koeien. De verlichting bestond uit niet meer dan een paar stallantaarns. Maar de mensen luisterden, ingespannen, uren lang.

Zulke lange preken werden vaak gehouden in die dagen. De predikanten schilderden in hun preken het ganse werk der verlossing aan de hand van een tekst. Want ze hadden mensen voor zich van het soort waarover Calvijn in de voorrede van zijn Institutie schrijft, dat ze wel hongerden en dorsten naar Christus; maar van wie er maar zeer weinigen ook maar met een geringe kennis van Hem naar behoren toegerust waren.

Ja die afgescheiden preken waren soms zeer lang.

In het Jaarboekje voor de Chr. Geref. Kerk in Nederland voor het jaar 1887, deelt Ds Gispén mee, dat hij een manuscript onder ogen heeft gehad, dat tot titel had: „Beschrijving van de samenkomsten der Afgescheidenen te Amsterdam sedert 17 Juli 1836 tot 11 September 1836, afkomstig van een ooggetuige”. Het stuk berustte in de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam. Gispén deelt er een en ander uit mee. En daaruit neem ik hier weer wat over.

„Zo predikte, aldus het verhaal van Gispén, op Zondag 17 Juli 1836 Ds H. P. Scholte. De morgendienst begon ten half tien ure en eindigde ten één ure. De namiddagdienst begon ten half vier ure en eindigde des avond ten acht ure. Zo voor als na de middag waren pl.m. 400 personen tegenwoordig.... Des voormiddags preekte Ds Scholten over 2 Cor. 3 : 5 en des namiddags over Heb. 4 : 9”.

Op de daarop volgende zondag preekte Ds Scholte weer. De diensten duurden toen niet zo lang. Want men hield er op die dag drie! De morgendienst duurde toen van half tien tot ongeveer twaalf uur. De middagdienst van half twee tot kwart voor vier. De avonddienst nam twee uur in beslag. De broeders en

zusters kwamen dus, vergeleken bij de zondag daarvoor, niet zo heel veel te kort. Ze waren weer ongeveer zeven uur in de kerk geweest. Scholte preekte over Luc. 12 : 1; Luc. 12 : 32 en Jac. 5 : 16 b. Er waren in deze diensten resp. 360, 583 en 463 personen aanwezig.

En zo ging het zondag na zondag. Steeds drie kerkdiensten. Elk van minstens twee uur. Bij de beschrijving van de diensten op zondag 28 aug. werd als bijzonderheid vermeld, dat aan de binnendeuren van het gebouw waar men samenkwam, blikken busjes voor de armen waren bevestigd, waarop gedrukte briefjes waren geplakt met het opschrift Ezra 2 : 69. Ook was er aangebracht „een toestel tot verlichting bestaande in branders ieder voor twee kaarsen aan de wanden en een kroon van draadwerk in het midden, waarop 18 lusters”.

Er is van deze prediking een enorme kracht uitgegaan. Want het woord kwam tot mensen, die ondanks zonden en dwaasheden, toch hongerden en dorsten naar de gerechtigheid. Ongetwijfeld was er in die prediking van de Afgescheidenen dikwijls veel gebrekkigs. Het licht van het Evangelie werd ook toen meermalen verduisterd door allerlei eigen gedachten en ervaringen. Maar Gods Woord brak daardoor toch heen en deed zijn zegenrijk werk.

Wonderlijke dingen gebeurden soms.

Helenius de Cock vertelt in het boek, dat hij over het leven en werk van zijn vader schreef, zo'n merkwaardig voorval. Zijn vader preekte kort na de Afscheiding in Ulrum en Smilde. De tweede Afgescheiden kerk werd daar „gesticht”. Van alle kant — uit Assen, Diever, Dwingelo waren de mensen samengestroomd. Veelal op boerenwagens. De volgende morgen merkten de kerkgangers, dat boze lieden de lunzen van alle wagenwielen hadden weggenomen! Met „losse” wielen waren de mensen over kronkelende,

hobbelige wegen en smalle bruggetjes naar huis gereden. En niet één wiel was van de as afgelopen! Niet één ongeluk was gebeurd! „Door den Heere geleid — zo schreef De Cock — kwamen evenwel allen veilig in hunne woningen en werd het gevaar eerst den volgenden dag bemerkt. Zo had de Here getoond, dat Hij machtig was de raadslagen der bozen te verijdelen”.

Van mijn vader hoorde ik meermalen het volgende verhaal. Als kleine jongen ging hij — het was enkele tientallen jaren na de Afscheiding — steeds met zijn ouders mee naar een schuur, waarin op een avond in de week een afgescheiden dominee optrad. Eens werd met een knuppel een harde slag op de schuurdeur gegeven. Daarna werd die opengesmeten en een stem brulde tegen de dominee: „Ik wou dat je de klem op je smoel kreeg!” De mensen schrokken hevig. Maar de dominee — het was Ds Meyster, de vader van de bekende Rotterdamse predikant — zei rustig: „Laat de duivel maar woeden. We zullen verder gaan”.

Precies een week later was er weer „preek” in de schuur. Allen waren diep onder de indruk. Want die middag was de man, die de vorige week de godsdiensttoefening zo had verstoord, begraven. Hij was een paar dagen tevoren gestorven — „aan de klem”! Dat is, zoals men weet, ten gevolge van tetanus.

Ja er was honger naar het woord onder de Afgescheidenen.

En dat is toch wel het ken-merk van het leven des geloofs!

De schapen „leven” bij de stem van de Goede Herder. Ze kunnen daar niet buiten. Ze willen het ook niet.

En als deze honger naar het woord er niet is — dan is alle christelijkheid en kerkelijkheid niet meer dan klinkend metaal of een luidende schel.

C. V.

tussen ouders en kinderen is, dat deze zo gewoon, zo vanzelfsprekend, zo weinig gerealiseerd alleen maar aanwezig is. Natuurlijk kunnen we die verhouding gaan ontleden; vragen, waaruit deze bestaat; bekijken, welke kanten er aan deze relatie te ontdekken zijn. Maar dan is daarmee tevens deze relatie aangetast.

Voor iedere intens menselijke relatie geldt: praat en pieker er veel over en de relatie gaat er kapot aan.

Er is dan ook in alle werk dat te maken heeft met de betrekkingen tussen mensen een groot gevaar, niet de relaties te eerbiedigen, de vanzelfsprekendheid ervan op te heffen, het wezenlijke van de relaties te ondermijnen door op bijkomende secundaire zaken alle accent te leggen.

Zolang de pedagogiek zich bezig houdt met algemene beschouwingen is er geen zwaarigheid. Zonder meer ben ik overtuigd van de noodzaak van de theoretische pedagogiek; maar wat is dan pedagogiek?

Algemeen worden onderscheiden de doelvragen van de opvoeding en de methodevragen, dus hoe het moet.

Algemene methoden worden afgeleid van het doel en deze algemene methoden worden dan weer pasklaar gemaakt voor het individuele geval. De opvoeder dient nu de 'aangepaste' methoden toe te passen zoals deze worden beschreven of voorgeschreven en het doel wordt bereikt.

Vanuit de studeerkamer komen zo verhandelingen om de opvoeder aan aangepaste methoden te helpen. In de vrij 'neutrale' werksituaties, als bijvoorbeeld de school er één is, is de opvoeder met methoden al aardig geholpen. Daar waar gevraagd wordt om raad, is het bijzondere van het kind, van de ouder of van de situatie van dien aard, dat het artikel daarvoor net niet zeggen kan wat nodig is.

Over gemakkelijke en moeilijke kinderen.

Van de eerste dag van ons leven af groeien wij naar de meest uiteenlopende gewoonten toe. Groeien, omdat zoveel langzamerhand gebeurt zonder dat wij merken dat het gewoonten worden, en omdat het is alsof die gewoonten vanuit ons zelf komen.

Het zijn de gewoonten waarmee wij uitdrukking geven aan hetgeen in ons leeft, gewoonten van het omgaan met andere mensen en van de manier waarop wij God dienen.

Hebben wij enkele vacantedagen van uitslapen achter de rug, dan kost het 's morgens extra moeite om als de wekker gaat weer in het vaste patroon van opstaan te komen.

Goede gewoonten besparen energie. Wanneer het ons niet lukt, wat betreft het opstaan tot een gewoonte te komen, vinden wij dat iedere dag moeilijk.

In het huiselijk leven zijn ontzaglijk veel gewoonten, zijn veel zaken zo vanzelfsprekend. Deze maken dat het gezin 'loopt'. Ieder kind heeft een periode dat het allerlei gewoonten niet wil aannemen, de ouders zijn dan genoodzaakt nieuwe beslissingen te nemen, of in ieder geval aan dit weerstreven aandacht te besteden. In die tijd wordt het kind moeilijk genoemd.

Iedere beslissing en het ergens mee moeten beginnen kost extra energie. Breien kost de vrouw weinig moeite, maar een nieuw patroon is moeilijk omdat er steeds nieuwe steken zijn die het breien ophouden. Wat kan zij er dan een tegenzin in krijgen, er liever mee ophouden en een ander patroon kiezen. Maar, in een gezin kan dat niet, daar moet doorgebreid worden. Ook is het niet voor te stellen, dat een gezin gaat leven volgens een patroon op papier.

Van vroeger hebben de ouders hun ideeën, hun manier van denken en doen in de vorm van 'gewoonten' meegebracht en als vanzelf groeit daarop het nieuwe gezin. Dan plots kan blijken dat al het vanzelfsprekende, het gewone er niet meer is. We hebben ons vastgebreed, iedere steek kost moeite. Mogelijk is er vroeger wel eens wat gebeurd, nu ineens lijkt het of alles misloopt met zoon of dochter. Het kost voortdurend moeite en energie om met het kind om te gaan. Dan wordt het kind een moeilijk kind genoemd.

Evenwel, een moeilijk kind is niet een bepaald 'soort' kind; het komt dan hier, dan daar voor. Bij 'gelijke' ouders in het ene geval wel een moeilijk kind en in het andere geval geen moeilijk kind in het gezin. Bij kinderen met 'gelijke' aanleg groeit de één

op als moeilijk, de ander niet. Daarom is de problematiek van het moeilijke kind zo ingewikkeld. We moeten het gedrag van een moeilijk kind zien als een symptoom van de levenssituatie van het kind — waarin ook begrepen de aanleg van het kind. Zoals duidelijkheid een symptoom, een verschijnsel kan zijn van bloedarmoede.

Nog te veel wordt getracht het symptoom te isoleren en daarop af te gaan, dus het gedrag te veranderen met de gedachte dat dan de moeite de wereld uit is. Aanwijzingen worden gegeven hoe het kind moet worden 'behandeld', vergetend dat van een algemene relatiestoornis sprake is. Het is dan ook zonder meer onjuist wanneer op de achterkant van het boekje staat, dat de geboden remedie zo voor het gebruik gereed is. Adviezen zijn trouwens van te voren reeds van weinig waarde wanneer de 'slachtoffers' — de opvoeders — de moeilijke kinderen tegemoet treden met affectbeladen woorden als aartsdomme kinderen (zie blz. 17), kinderen met geboorneerd verstand (19) en het zich achter een spreekwoord verschuilend spreken over rotte appels. Deze taal getuigt van relatiestoornis — stoornis in de verhouding van opvoeder en kind — en deze verdient onze aandacht in de eerste plaats.

Al naar mate er sterker sprake is van een relatiestoornis zal het noodzakelijk zijn dat vakpedagogen een rol gaan spelen in het leven van kind en ouders om herstel van relatie te bewerken.

Van raad vragen en raad geven.

Niets lijkt eenvoudiger dan een 'pedagogisch boekje' te schrijven, maar weinig is moeilijker in de opvoeding dan anderen te helpen opvoeden.

Opvoeden — laat staan heropvoeden — kan niet uit een boekje worden geleerd. Wanneer een jongen zinnen moet leren ontleden, is hij er beslist niet als hij weet wat een onderwerp, gezegde, een lijdend voorwerp of meewerkend voorwerp is. Gaat de jongen met de definities in het hoofd aan 't werk, dan blijkt dat iedere zin weer even anders is. Alleen door veel en samen doen kunnen wij de jongen leren ontleden.

Evenzeer geldt dit in de opvoeding, maar daar komt dan nog bij, dat mijn manier van opvoeden nooit de uwe kan zijn of worden. Ieder zal eigen wegen moeten vinden, al is het soms waardevol te luisteren naar anderen.

Het leven is niet te leren kennen uit een encyclopedie. De N.R.C. schreef treffend juist — zie achterkant van het boekje — dat „Moeilijke kinderen” kinderkennis biedt. Maar dan moet dit als een beperking worden gezien. Combinerend met vorig paragraafje, is het te begrijpen dat het boekje niet een opvoedend werkje genoemd mag worden, omdat het de ouders niet anders doet worden. De inhoud kan als kennis worden genoten, maar het grijpt weinig opbouwend in op het leven van de opvoeder. Terwijl opvoeden in de eerste plaats betekent: zelf anders worden, zeker in de situatie met het moeilijke kind.

Een steeds weerkerende vraag van ouders aan degenen wie in verband met kinderen advies wordt gevraagd is: „waarom doet mijn kind zo?” Het begin van een mislukking als raadsman is er, wanneer als antwoord wordt gegeven: „omdat het zo'n type is”.

Nog erger wordt het wanneer ouders de remedie voorgeschoteld krijgen als behandelingsmethode. Ouders behandelen hun kinderen niet in strikte zin omdat zij er onlosmakelijk mee verbonden zijn, ja behoren te zijn.

Een ieder in de functie van pedagogisch raadsman weet hoe moeilijk het is ouders tot een andere instelling ten opzichte van de gehele problematiek rond hun kind te brengen, hoe voorzichtig een gesprek moet worden gevoerd omdat de ouders in de woorden leggen wat zij erin leggen willen of omdat zij innerlijk worden gedwongen het verkeerd te begrijpen. „Moeten wij ouders veranderen in onze verhouding met het kind? Dan wilt U zeker zeggen dat wij het niet goed doen!”

In de loop der jaren is voor het adviseren van ouders een werkwijze ontstaan — een exponent vindend in de zgn. case-method — waarbij een grote mate van terughoudendheid en zorgvuldigheid als noodzakelijke voorwaarden worden gezien. Spreken met

ouders over de moeilijkheden van het kind, wordt door de ouders veelal gebracht op een spreken over de moeilijkheden van henzelf. En langs deze weg kan slechts het werkelijk adviseren gaan. Het geven van pedagogische adviezen is intens moeilijk.

De eerste troost voor ouders met een 'moeilijk kind' is dat de beste stuurder aan wal staan, maar laten zij zich in verbinding stellen met instanties die in staat zijn te helpen. In onze kring de Stichting Gereformeerde Kinderbescherming of anders een goed Medisch Opvoedkundig Bureau. Over het algemeen wordt daarmee veel te lang gewacht. U speelt toch ook niet zelf doktertje.

Al deze opmerkingen gelden het boekje 'moeilijke kinderen'. Terwijl ik mijzelf mag rekenen tot de vakpedagogen, vind ik het boekje niet gemakkelijk en meen ik dat de ouders van zeker intellectueel niveau er nog moeite mee zullen hebben.

Voor ouders waar het gezin toch echt wel 'loopt' kan het boekje leiden tot het begrijpen van allerlei gebeurtenissen in het gezinsleven.

Afgezien van het eerste hoofdstuk, zie ik het boekje graag geplaatst op de boekenlijst van ieder die met onderwijs, kinderbescherming of jeugdwerk te maken heeft. Niet als pocketlectuur in de trein of praktische handleiding, maar als een studieboek. Niet om een keertje 'door te nemen', maar om kritisch te lezen en te herlezen om het te kunnen verwerken.

Het eerste hoofdstuk neemt de lezers weinig voor het boekje in. Op bladzijde 19 staat een typerende denkfout: „Zo'n jongen heeft een lichamelijk sterke vader nodig, die daarenboven niet driftig is”. Onwillekeurig dacht ik aan V. & D.

Voor de overige hoofdstukken gunne de lezer zich de tijd; hij vindt er dan naast elementair pedagogische gedachten ik-psychologische beschouwingen die het inzicht verrijken, en het hervonden begrip geborgenheid als grondprincipe van alle normale en correctieve groei.

Rekken.

G. de Lange.

BOEKAANKONDIGING

Almanak van het Corpus Studiosorum in Academia Campensi „Fides Quadrat Intellectum” 1958—1960.

Het Kamper studentencorps heeft weer een almanak uitgegeven! Dat elk jaar te doen is finantiëel niet meer mogelijk. Maar na een paar jaar verstek te hebben laten gaan is hij weer verschenen. En als vroeger ziet hij er weer keurig uit. Voor wie als „buitenstaander” iets van de „binnenkant” van het Schoolleven wil leren kennen is het een onmisbaar boek. Men vindt er o.a. in drie rectorale beschrijvingen van de fata academica. En natuurlijk ook een paar als steeds boeiende en interessante jaarverslagen van het corpsleven. Men kan er voorts uit te weten komen welk wetenschappelijk menu de studenten werd voorgezet. En hoe enorm veel boeken ze doorwerken als ze alles bestuderen wat de professoren en lektoren hun voorschrijven en aanraden. Voorts vindt men er in de beeltenissen van twaalf studenten en van alle professoren op één na. Dat van een van hen geen foto werd genomen geschiedde uiteraard alleen „bij geval”. Ook van de nieuwe bibliothecaris geeft de almanak een goed portret.

Het bijzondere van deze almanak is evenwel dat hij speciaal gewijd is aan de nagedachtenis van Prof. Deddens. Zijn „In Memoriam” opent met een knap, breed, warm geschreven artikel van Prof. Kamphuis waarin hij de overleden hoogleraar tekent als kerk-historicus. Dit artikel vult niet minder dan negen en twintig pagina's. Student Veeffkind geeft enkele impressies van Prof. Deddens als docent. En ten slotte volgt een minutieus bewerkte bibliografie van de overledene verzorgd door diens oudste zoon Ds D. Deddens van Mariëberg.

Men merkt, deze almanak is een waardevol boek. Een waardig opvolger van de reeds voorafgaande.

Ten slotte moge ik nog meedelen, dat de almanak te krijgen is bij H. J. Begemann, Okmastr. 27, Kampen. Na storting van f 7.90 op diens giro 994574.

PERSSCHOUW

Geen kwesties afdoen

Op de laatst gehouden Bondsdag van de Geref. Mannenverenigingen sprak Prof. Doekes over de Eenheid der Kerk. Het Dordt D.V. gepubliceerd in Petahja. Ds Lindboom van Kampen sprak een slotwoord dat bijzonder boeide. Hij liet het afdrucken in de Kamper Kerkbode. We nemen het hier over.

Broeders en zusters.

Mij is verzocht een slotwoord te spreken.

Een kwartier is mij gegeven. Langer niet!

En terecht. Anders is het ook geen slotwoord meer.

In zo'n woord mag men verwachten een opwekking, om het gesprokene ter harte te nemen, om er mee te werken, om er iets mee te doen.

Het Woord van God komt tot ons, opdat wij het horen, opdat het ons grijpen zal, ons vervullen. En ook de belijdenis van de eenheid der kerk is het Woord van God, zoals het geformuleerd is door de kerk.

En dan vragen we nu: Hebt U het gehoord? Heeft het U gegrepen?

Dat is een echte vraag voor een dominee.

Een hoogleraar moet refereren, doceren.

Een dominee mag nog wel eens graag mediteren.

En daarom: Dat stuk van de eenheid der kerk, waarover Prof. Doekes sprak, heeft dat ons gegrepen?

Hebben we het gehoord?

Horen doet men met het hart.

Men kan vandaag niet spreken over de eenheid der kerk, of er naar luisteren, zonder geraakt te zijn door de vreselijke werkelijkheid van de „vele kerken”.

Het raakt ons, dat er zo'n afstand is tussen het gebed van de Heere Jezus: „Vader, bewaar ze in Uwen naam, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk als Wij” en de werkelijkheid van de verscheurde christenheid.

Het gevaar is dat we aan die zonde gewend raken. Dan weten we onze geest verrijkt. We weten precies, hoe we de synodale kerk moeten beschouwen en de roomse. Er zijn onder het oude begrippenmateriaal weer nieuwe funderingen gelegd. Alleen: Het „doet” ons niets. Het hart gaat in al deze dingen zijn eigen gang.

Dan hebben we „kwesties” afgedaan.

Kwesties.

En dan zien we op hetzelfde ogenblik God niet meer, die over de werkelijkheid niet heenkomt!

De werkelijkheid, dat kinderen van één Vader niet meer met elkander aan één tafel kunnen eten.

En daarom die vraag: Grijpt dat ons nog?

Een gelovige lijdt daaronder.

Ik mocht j.l. zondag spreken over Jona 4.

Jona wordt ons daar getekend als een man, die zonder enige bewogenheid kwesties afdeed. U kent de geschiedenis wel.

Ninevé, de grote stad, heeft veel kwaad gedaan aan het volk Israël. Assyrische legers hebben daar de velden vertrappt, steden en dorpen verwoest, duizenden in een ellendige dood gedreven.

Jona zag maar één redding voor zijn volk: dat Ninevé onderging.

In het vierde hoofdstuk vinden wij hem buiten de muren van de grote stad. Hij heeft het oordeel reeds moeten aanzeggen: Nog veertig dagen en de stad zal worden omgekeerd.

Nu zijn de veertig dagen voorbij.

En Jona zat neer... en keek uit.

Nu zal het gebeuren.

Maar de morgen verliep, de middag, de avond. Er gebeurde niets.

Dat mishagde Jona en hij werd toornig.

En nu is het zeer gemakkelijk, om te zeggen: Wat een hard mens! Wat een onverlaat! Om zich over twee miljoen mensen en kinderen niet te bekommeren! Maar dan vergeten we, dat Jona zich nog wel kon rechtvaardigen.

Het ging hem immers niet om Ninevé, maar om Israël.

Liefde dreef hem, geen haat.

Liefde voor het volk van God.

Maar dan gaat de HEERE iets doen waardoor Jona's houding in het rechte licht komt te staan.

Terwijl de profeet vergeefs naar wat schaduw zoekt, laat de HEERE een wonderboom groeien boven zijn hoofd.

Nu heeft hij schaduw.

„En hij verheugde zich met grote vreugde”.

En nu gaat de HEERE hem onderwijzen.

Ja, nu ben je blij, Jona. Die wonderboom bevat je, ofschoon je er niet aan gewerkt hebt. Je verheugt je met grote vreugde. Je ogen glinsteren weer. Over Ninevé denk je niet. Dat er veel meer dan 120.000 kinderen zijn, dat raakt je niet. Je bent je toorn over Ninevé al haast weer vergeten.

Er is nu weer een andere kwestie.

Die wonderboom!

En dat is ook veel belangrijker: dat je weer wat schaduw hebt.

En geen lastige vliegen boven je hoofd.

Dat is ook belangrijk.

Gaat dit nu alleen over Jona?

Of gaat het hier ook over ons?

We spreken soms over de geweldigste werkelijkheden, over de verkiezing, over het feit, dat niet alle mensen zalig worden. We kunnen debatteren, uren lang. Dikwijls zijn er hete hoofden en koude harten.

Maar grijpt dat ons nog?

We leven in een tijd, dat kerken verloren gaan, miljoenen vervreemden van God, de kerk in de grote steden wordt teruggebracht tot een klein getal.

Denken we daar wel eens over na?

We komen thuis, we zitten weer genoegelijk bij onze vrouw, onze kinderen. We roken onze sigaar. We hebben onze schaduw.

En dat gaat de HEERE dat ook verder verklaren.

Jona, gij kunt gauw klaar zijn met Ninevé. Gij hebt aan die stad niet gewerkt, gij kent die mensen niet eens. Gij zegt al spoedig: daar is toch niets bij voor het koninkrijk Gods. Gij vindt het één grote vuilnisbak. Laat maar branden!

Weet U, als het over onze eigen kinderen gaat, die verloren dreigen te gaan, als we in ons gezin de eenheid verloren zien gaan, dan zijn we bewogen. We hebben immers aan dat gezin gewerkt. We hebben daar, om zo te zeggen geplant, gezaaid, gespreoid. Soms letterlijk: met onze tranen gespreoid!

Onze kerk!

Daar zijn we ook bewogen over: het zijn onze eigen broeders en zusters.

Daar liggen we nog al eens wakker van.

Maar de synodale kerk, de hervormde kerk?

Nu ja, die mensen kennen we maar zo'n beetje.

We hebben aan die gemeenten niet gebouwd, we hebben er niet aan gezaaid, het akkerwerk niet besproeid. Daarvan zeggen we hoogstens, dat we het altijd wel geweten hebben, dat het daar niet goed kon gaan. We vinden dat een oordeel Gods.

Maar dan zoeken we onze schaduw.

We zijn er met ons allen zo weinig bewogen over, dat wij hen vandaag niet meer bereiken kunnen.

Maar hoor dan de HEERE!

Ninevé is een stad Gods. Dat staat in Jona 3. De HEERE heeft die stad gemaakt. Hij kent ze daar allen bij name. Het zijn Zijn schepselen. Hij kent zelfs het vee, dat loeit in de stallen. Hij vindt het zo vreselijk, om die stad te verwoesten. En als Hij het doet, dan zijn er bijna kreten bij God.

Hoor maar!

Zie, wat Ik gebouwd heb, breek Ik af, en wat Ik geplant heb, ruk Ik uit (Jer. 45).

De HEERE komt niet los van Zijn schepping. En dan neemt de HEERE Jona als het ware mee, en dan buigt Hij Zich over die grote stad, en dan laat Hij Jona zien.

Dan woelen Zijn handen nog even door dat, wat voor Jona niet meer is dan een grote vuilnisbak, en dan haalt hij daaruit nog iets moois op: paarden en diamanten!

Kijk eens! Nog 120.000 kinderen. En veel vee!

Wat geeft de HEERE ons hier een les.

Wij zijn zo gauw klaar.

In de oorlogsdagen, toen de vliegtuigen overtrokken met hun bommenlast naar Duitsland, hoorden we mensen zeggen: „Laat maar branden. Het geronk van de motoren is muziek in mijn oren”.

Ja, wij, die aan die steden niet hadden gearbeid.

Maar God dacht in die steden aan de beesten, aan de paarden, de honden.

Het waren zijn schepselen!

En dan mag ik van Jona afzien naar de grote profeet Christus.

Hij ook heeft eens voor een grote stad gezeten, voor Jeruzalem.

Hij ook wist, dat het oordeel over de grote stad moest komen.

Maar dat was voor hem niet een „kwestie”. Hij had geen snelle oplossing bij de hand, zoals wij die hebben: „Ach, het is niet alles Israël, wat Israël heet”. En daarom moet het maar gebeuren.

Hij heeft over de stad geweend.

En Hij is niet blijven zitten voor de muren van de stad, maar Hij is de stad ingegaan, en heeft haar zonden op Zich genomen.

Hij is er voor gestorven.

Broeders en zusters, ik ben aan het mediteren geslagen!

Dat mag wel in een slotwoord.

Misschien zegt er iemand: maar wat moeten we nu doen? We kunnen toch door een grote daad, of actie de eenheid der kerk niet tot stand brengen?

Dat weet ik!

Maar er is vanmiddag gesproken over de eenheid der kerk, een eenheid die er is in Christus.

En toen als vanzelf, gingen onze gedachten naar al die kerken, die elkaar bestrijden, secten, genootschappen.

Die op Gods aarde over- en door elkaar heen krielen als rupsen in een doos.

Soms met het oog op die gebrokenheid van het christendom zeggen we: „Ik weet het niet meer”.

Is dat lijdelijk?

Misschien dat dan juist, als ik niet alles meer kan overzien, en precies in kaart brengen, het

gebed van Gods kinderen aan kracht en diepte wint, dat er dan komt een zuchten, een klagen.

En dat zou winst zijn.

Mocht er in ons bidden om de eenheid der kerk komen, dat zuchten, dat roepen uit de diepte.

Wat Psalm 38 zegt: „Mijn zuchten is voor U niet verborgen”.

En dat des te meer, als we zien, dat de dag nadert!

Want juist uit alle gebrokenheid richt het oog zich op Hem, die komt.

En ons gebed wordt een gebed om Zijn toekomst.

Ja, kom, Heere Jezus, kom haastiglijk.

Wie zo bidden gaat, is gegrepen door wat het woord Gods zegt over de eenheid der kerk.

Protesten over de apartheidspolitiek in Zuid-Afrika

Er is in Nederland nog al eens in kranten en op vergaderingen geprotesteerd over de z.g. apartheidspolitiek van de regering van Zuid-Afrika. „Tot Vrijheid geroepen” schreef daarover het volgende:

Waar het mij om gaat, is de waarde der protesten tegen Zuid-Afrika.

In Amsterdam, z.g. spontaan! Natuurlijk door de P.v.d.A.! Natuurlijk door dr Buskes! In Den Haag door een pater, die nogal ijvert voor verzoening met Rusland (lees met de Sowjet) en een dominé! Zij beiden lieden een protestactie en meenden onze Regering tot protest te moeten opwekken.

De Oecumenische Raad van Kerken schreef een vermaan aan de Kerk van Zuid-Afrika, waarin hij haar op haar evangelische opdracht wees.

Waarom schrijf ik dit enigszins sarcastisch?

Niet, omdat ik geen gevoel heb voor de spontaniteit van al deze acties. Het ontroert me, als men opkomt voor de medemens, die verdrukt wordt of onrecht lijdt, onverschillig van welke kleur hij is.

Stellig vloeien veel protesten uit deze gedachte en behoefte voort.

Waarom dan toch sarcastisch?

Wel, omdat een momenteel sentiment wel goed kan zijn, maar krachteloos wordt, wanneer een serieuze politieke beoordeling in het geding is. Dan loopt het sentiment fout.

Zie naar Hitler!

Sentiment alleen is altijd eenzijdig!

En deze eenzijdigheid doet mij een zeer groot vraagteken plaatsen bij al deze protesten, wereldlijk en kerkelijk!

Waaruit blijkt de eenzijdigheid dezer protesten?

Daartoe herinner ik aan het „IJzeren Gordijn”. Aan de andere kant daarvan sterven jaarlijks duizenden mensen in de concentratiekampen van het Communisme! In Rusland en de satellietlanden wordt de mens verkracht, de menselijkheid systematisch gedood!

De Russische Kerk keurt alles goed, wat de Communistische Regering doet en protesteerde zelfs niet toen Hongarije uitgemoord werd.

Maar geen kerk, geen dr Buskes, geen pater Jelsma protesteert, als men tracht een gecoördineerd bestaan met het Communisme tot stand te brengen. Géén volksbeweging organiseert betogingen tegen het systeem der onmenselijkheid achter het IJzeren Gordijn.

Toen Hongarije vermoord werd, protesteerde dr Buskes op een betoging van meest linkse revolutionaire groeperingen tegen het optreden van Engeland en Frankrijk in Suez, waar hun tegenstanders door de Sowjet bewapend bleken. Het Nederlandse volk reageerde toen goed.

Maar achteraf bekeken vraag ik mij af, of die reactie niet door angst was ingegeven. Want even later voetbalde men weer met de Communistische landen, confereerde men weer met de Sowjet. En geen Nederlander sprak meer over de Communistische schanddaden.

Geen boycot van Rusland of Hongarije vond plaats.

De Oecumenische Raad van Kerken gaf een kanselboodschap uit, die voor drie-vierde een kritische beschouwing gaf over Engeland en Frankrijk en tenslotte nog iets zei over militair geweld tegen Hongarije.

Wil men zich thans met alle middelen teweerstellen tegen de verraderlijkheid van de Communistische leiders in de Sowjet, die overal wroeten, ook in Afrika en Azië, dan is er een leger zeer irenische figuren en theologen, dat strijdt voor ontwapening, desnoods eenzijdig, voor verzoening met Rusland, dat is met het Communisme! En men krijgt niet zelden het verwijt te horen, oorlog te willen en een andere God dan die van het Evangelie te belijden.

Men zou het Evangelie niet begrijpen, wanneer men op de terreur, de rechteloosheid en de knechting van de mens door het Communisme wijst en zich daartegen op alle manieren wil verdedigen. De Oecumene zoekt aansluiting met de Russische kerk en ontvangt hier haar prelaten, van wie door gevluchte Russische agenten gezegd wordt, dat ze spionnen van de Sowjet zijn. En al zijn ze dat niet, ze keuren het Communisme goed!

Wanneer dan door volksbewegingen en vooral door kerken geprotesteerd wordt tegen de Regering van Zuid-Afrika en de Kerk van Zuid-Afrika vermaand wordt, wel, dan is de waarde van dat alles voor mij zeer gering. Ik acht dat verontrustend!

Moge het zo worden, dat en wereldlijk en kerkelijk tegen alles en ieder geprotesteerd wordt, wat en die de menselijkheid vertrap!

Maar dan ook overal, waar dat gebeurt, te allen tijde en objectief!

Dan pas hebben protestacties werkelijk waarde!

Als men protesteren wil, ja, dan zal men het eerlijk moeten doen. En getuigen tegen alle onrecht. Zonder aanzien des persoons, der partij, der groep, des volks.

De dominee

Van een lezer van Opbouw kreeg ik het volgende rijmpje over de dominee. Het is van de bekende Dr J. H. Gunning J.H.zn. Jaren lang gaf hij een weekblaadje uit dat Pniël heette en dat zeer veel lezers had. Dr Gunning was een predikant die met alle kracht ijverde voor de eenheid van alle gelovigen. Hij schreef veel boeken o.a. een „toelichting” op de Christenreis van Bunyan, en een bekende autobiografie.

„Een dominee, menschen, dat is een man Van wien men alles verlangen kan. Hij moet kunnen zwijgen — overal, Maar ook weer praten als een waterval. Vergaadringen leiden vroeg en laat, En geestelijk blijven bij 't zotste gepraat. Bezoeken brengen aan groot en klein. Doch steeds voor een ieder te spreken zijn. Elk schap zijner kudde behoort hij te kennen, Al ziet hij het nimmer bij al zijn rennen, Een ieder behoort hij de waarheid te zeggen, Maar mij geen strootje in den weg te leggen Een eigen meening hou' hij er op na, Maar op mijn oordeel zegg' hij steeds: ja!

Natuurlijk staat hij boven partijen, Maar nooit mag hij tegen de mijne strijen. Een man voor het volk, dat moet hij zijn, Maar... hij hoede zich voor vriend Klaas of Want familiair mag hij nimmer wezen; [Hein, Den dominee moet je op zijn gezicht kunnen

lezen, Een man van karakter, dat eischt onze tijd, Maar... wij houden niets van eentonigheid; Dies bringe hij om de twee, drie weken Weer eens heelemaal andere, pakkende preeken. Diep moet hij graven, maar niet te geleerd zijn, Dan zou hij weer niet door „het volkje”

begeerd zijn; Een organiseerder, zoo'n vurige man, Die ((vromelijk) menschen begeistere kan; Zoo'n handige, aardige, frissche, bekwame, Die niet vies is ook van een beetje reclame. Uitwendig-bescheiden ga hij daarheen, Maar een weinig sensatie, ach dat wil toch

elkeen Ook moet hij bijwijlen den weg helpen banen Voor wat lieve, zacht-vloeiende

aandoenlijkheidstranen. Een dominee, wel zoo'n man heeft den tijd, Voor zijn Bijbel, vrome Beed'laars en

d' eeuwigheid. Op bruiloften en op begrafenissen Wil men d' Eerwaarde niet gaarne missen. Vooral als hij geestig en gevat kan boomen, Want Neerland is vol van praatzieke vromen. En passant kan hij zorgen voor mijn huur of

wat werk, Waarvoor anders kom ik bij hem ter kerk? Het heil aller zielen is hem opgedragen, Maar naar zijne ziel hoeft niemand te vragen. Voor velen moet hij wat groots zijn in

's levens spul En toch tegelijk een ootmoedigheidsnul. Zoo „staat” hij als wrijfpaal in het moeilijke

midden, Maar zou één op de duizend wel eens trouw voor hem bidden?”

C. V.

INGEZONDEN

AFSCHEID

van Ds en Mevr. Versluis bij hun vertrek naar Nieuw-Guinea

Op donderdag 30 juni j.l. werd in de Gereformeerde Kerk te Leerdam afscheid genomen van het zendingsechtpaar Versluis, dat op 6 juli a.s. hoopt te vertrekken van Schiphol naar N.Guinea.

Dit afscheid stond in het teken van blijdschap en dankbaarheid.

Zo goed als alle kerken, saamwerkend in het Z.-Hollands Zendingsconvent, waren door afgevaardigden vertegenwoordigd. Ook andere „zendende” kerken en de hulporganisaties gaven door het zenden van afgevaardigden blijk van hartelijk meeleven.

Voor het begin van de vergadering werden ettelijke geschenken in de consistoriekamer aan Ds en Mevr. Versluis aangeboden, als: fototoestellen met bijbehorend materiaal, geschikt voor film- en diaopnamen, schrijfmachine, bandrecorder, scheerapparaat, timmeret met werkbank, langspeelplaten en veel kontaktartikelen.

De pastor-loci Ds K. Deddens verwelkomde in zijn openingswoord in 't bijzonder Ds M. K. Drost en br Meyer, zo juist van het zendingsveld met verlof in het vaderland teruggekeerd. Voorts werd het gehoor bepaald bij het gelezen hoofdstuk: Openb. 10 „het profeteren onder natiën en volken en talen en koningen”. Thema: de boodschap van vrijheid moet worden verkondigd, anders dan op deze zelfde dag de vrijheid werd ontvangen in Kongo. De vrijheid in Christus moet worden verkondigd, ja vaak onder veel strijd en moeite, ook onder de papoea's van Nieuw-Guinea; die zware en verantwoordelijke taak wordt nu opgedragen aan Ds Versluis, die zich verzekerd mag weten van het waarachtig medeleven van het thuisfront.

Hierna sprak als voorzitter van het Z.-Holl. Zendingsconvent, en als zodanig namens alle saamwerkende kerken, Ds J. J. Verleur van Lisse. Hij noemde dit afscheid een blij gebeuren. Na de jarenlange voorbereiding en de ondervonden teleurstellingen, o.a. ook bij het beroepingswerk, kon nu eindelijk de uitzending plaats vinden, waarop Enschede c.a. reeds had gerekend, toen Ds Drost naar N.Guinea vertrok. Nu heeft Z.-Holland dus zijn eigen missionaire dienaar des Woords! Niet Leerdam alleen, maar alle kerken, die saamwerken in zo hartelijke zin, zien in Ds

Versluis hun zending. „U kunt”, zo zei Ds Verleur, „verzekerd zijn van de hartelijke steun en het biddend meeleven van alle kerken en organisaties, die bij de samenwerking betrokken zijn”.

Ds Nieuwenhuis van Spakenburg betrad als derde de kansel. Hij sprak namens de Commissie van Overleg en als zodanig namens alle kerken en hulporganisaties, die op N.Guinea arbeiden... te weten, de kerken van Enschede c.a., die van Groningen en Spakenburg en voorts „Mezos”, „Meschobor” en de Enschedese hulporganisatie. In een gloedvol betoog roemde hij de goede harmonie tussen deze kerken en organisaties. Het pionierswerk verrichtte Ds Drost alleen. Maar wat een zegenrijke groei! Straks werken op N.Guinea, behalve de twee leerkrachten en de verpleegster, vijf zendelingen. In augustus hoopt ook Ds Knigge voor de Canadese kerken zijn zendingstaak namens de Canadese kerken aan te vangen.

Met grote en stille aandacht werd voorts geluisterd naar de toespraak van Ds Drost. Hij sprak van het mooie van de zendingstaak, maar verheelde daarbij niet de vele moeiten en gevaren en ontberingen, die aan het zendingswerk zijn verbonden. Vooral de zwaarte van de strijd tegen de duistere machten van het heidendom werd getekend. Een plastische tekening werd gegeven van de tournees door de „blubber” van het machtige en imponerende oerwoud. Veel geduld, liefde en volharding wordt gevraagd, ook als zichtbare vruchten van de prediking uitblijven. Wij hebben dan toch altijd goede moed, wetend dat het gepredikte Woord zijn kracht zal doen, en dat het Koninkrijk van onze HERE CHRISTUS ook door ons zendingswerk zeker komt.

In zijn dank- en afscheidswoord sprak Ds Versluis zijn grote dank uit voor de vele ontvangen geschenken. Overtuigd van de noodzaak van het zendingswerk onder de heidenen, en wetende dat hiermee voldaan wordt aan het bevel en de opdracht van Jezus Christus, wees hij op de noodzaak van „zending” ook in eigen omgeving in het vaderland. Zovelen immers, die misschien nog wel de christennaam dragen, dreigen weg te zinken in de nacht van het heidendom. Hij beval voorts zich en zijn vrouw aan in de steeds voortdurende biddende belangstelling van het thuisfront.

Het Gereformeerde zangkoor van Leerdam zorgde voor afwisseling in het programma. Na een kort slotwoord ging Ds P. Veldstra voor in dankgebed.

Na afloop drukten velen, zowel die van

Leerdam als die van elders, het zendingsechtpaar de hand ten afscheid. De gehouden kollekte bracht een kleine f 350.— op ten bate van de zending.

't Was een mooie avond, waarin de blijdschap overheerste, en waarin de ware zendingsliefde wel heel duidelijk aan het licht kwam.

THEOLOGISCHE HOGESCHOOL-DAG 1960

De commissie ter voorbereiding van de Theologische Hogeschool-dag 1960 deelt mede:

De Bidstond voor de Theologische Hogeschool zal dit jaar worden gehouden, zo de HEERE wil, op dinsdag 27 september a.s. des avonds 8.00 uur in de Nieuwe Kerk, Broederweg 34.

In deze Dienst des Woords, uitgaande van de Raad van De Gereformeerde Kerk te Kampen, hoopt voor te gaan Ds D. van Dijk te Groningen.

De Theologische Hogeschool-dag zal worden gehouden op woensdag 28 september a.s. Sprekers op de samenkomsten zijn de vijf hoogleraren en voorts Ds D. Deddens te Mariënberg en Ds W. de Graaf te Giessendam.

De samenkomsten worden geleid door Ds D. van Dijk te Groningen, Ds L. J. Goris te Wezep, Ds H. Knoop te Noordwijk aan Zee, Ds J. O. Mulder te Kampen, Ds J. van Nieuwkoop te 's-Gravenhage-Scheveningen en Ds J. A. Vink te Amersfoort.

Na afloop van de samenkomsten zal van 5.00 tot 6.00 uur de bekende organist Klaas J. Mulder een populair concert geven op het nieuwe orgel in het kerkgebouw, Broederweg 34. Op het programma van dit concert staan ook enige nummers „samenzang” vermeld.

Kaarten voor de schooldag gelieve U zo spoedig mogelijk aan te vragen. U weet het adres: Broederweg 15. Wacht daarmee niet tot de laatste dag, maar doe het DIRECT. De commissie wil gaarne tijdig weten hoeveel broeders en zusters er ongeveer komen. Zij kan dan maatregelen treffen U allen een behoorlijke plaats te geven.

De commissie.

KERKNIEUWS

Aangenomen naar Groningen: Ds J. Verkade te Voorburg.

Beroepen te Vlaardingen: Ds W. H. de Boer te Urk.

Gode dankbaar berichten wij U de geboorte van ons dochttertje

KARIN ELLEN

H. den Boeft

A. den Boeft—van Gurp

Schouwerzijl, 4 juli 1960.

WELKE DAME

± 65 jaar wil in de vreze Gods samenwonen met gezonde emer.pred.? Ruim benedenhuis — hulp werkster — niet ver van Utrecht. Gezamenlijke huishoudelijke kosten, verhouding 1 : 3.

Brieven onder No 8-7 aan het Bureau v. d. Blad.

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met vermelding voor „Opbouw”.

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. jr. Studenten abonnement f 6.- per jaar.

Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

Drukkerij Steenberg
ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452
★
Periodieken
Boekwerken
Handeldrukwerk